

Primer Premi Com en Joan Dalla

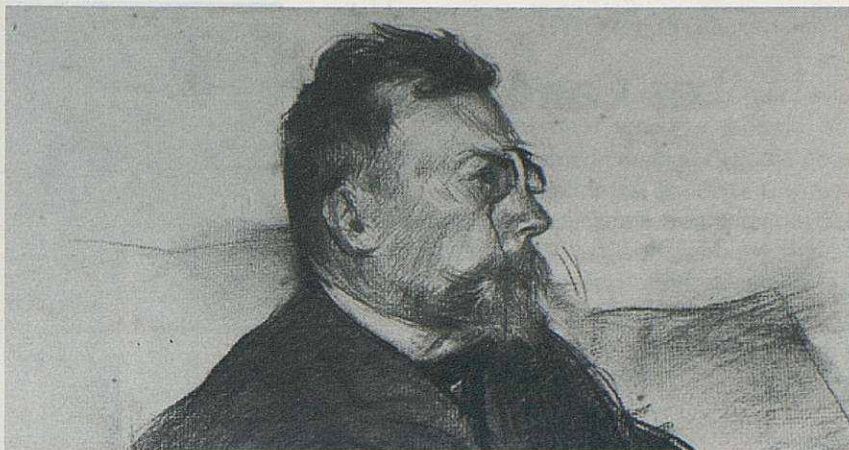
Amunt les armes fins matar la guerra. Així acabaven totes les cartes que em va enviar al front. Me n'escrivíeu d'altres, de paraules d'en Guimerà, però aquestes no hi faltaven mai. Era el vostre lema, prou que ho sé, pare, i us ben asseguro que quan la por, la fam, l'esgotament i a voltes la desesperació em rosegaven les entranyes, aquells mots m'enardien l'esperit i em servien d'aixopluc. Me'ls vaig fer meus, sí, i tothora els tenia presents. Fins que vaig haver de travessar la frontera amb les restes de la meva unitat i els francesos ens van arrabassar les armes. Aleshores, de tant sorneguers com se'm van tornar els vaig haver d'escopir al vent, aquell vent que ens glaçava el cos i l'ànima a la platja d'Argelers.

La guerra, la meva guerra, no em va matar, com tampoc us va matar la "vostra"; però vós vauc vèncer. I us van concedir una medalla amb el bust d'un soldat, una cinta amb les quatre barres i una inscripció victoriosa que us omplia d'orgull: "Catalunya als Voluntaris Catalans. 1914-1918". Jo també hi vaig anar voluntari, a la meva guerra, convençut que algun dia m'atorgarien una medalla, però sobretot que amb el meu sacrifici heroic podria atènyer quelcom molt més sublim: l'alliberament de Catalunya, de la meva —de la nostra— estimada Catalunya... Just el que vosaltres no vauc aconseguir, malgrat els esforços del Doctor Soler i Pla i el seu Comitè de Germanor, d'en Rovira i Virgili i de tants altres patriotes que van veure en la Gran Guerra una oportunitat per fer visible Catalunya com a nació davant les potències aliades que ara, un cop més, ens han girat l'esquena...

I és que ni tan sols els "nostres germans del Rosselló" que vint-i-tres anys enrere, quan se li va concedir la "Legió d'Honor", tant enaltia en Guimerà no han mogut un dit per nosaltres. Al contrari: ens van tancar com a bèsties en una platja envoltada de filferros enmig del no-res...

Amunt les armes fins matar la guerra. No, no la vaig matar la guerra i de vegades he arribat a pensar que tant de bo m'hagués matat ella a mi.

Us haig de dir, però, que no me'n penedeixo de res. En això podeu estar

tranquil. Vaig pujar a aquell tren de la Columna Macià - Com-panyes, poc després d'esclatar la guerra, amb el cor abrindat per la il·lusió i l'esperança. Després, se'm van anar escoltant de mica en mica, és clar, i us he de confessar que quan ens van convertir en una unitat més de l'Exèrcit de l'Est vaig estar ben a punt de desertar. Des que a la tardor del 37 el govern central s'establí a Catalunya, la nostra Generalitat va perdre molt de poder, que en Negrín el volia tot per a ell. No estava disposat —deia— a què es repetissin els Fets de Maig, quan va haver d'enviar reforços des de València per sufocar la revolta dels anarquistes perquè el govern català era massa feble. Al capdavant, però, potser tenia raó: els feixistes anaven guanyant terreny i calia aturar-los abans que res ... Un sacrifici més —vaig pensar— i després, després ja en vindria una altra, de lluita. Només calia esperar i tal vegada tornar a combatre amb unes armes diferents...

Allunyeu els malfactors de la nostra companyia. També el recordeu, oi, aquest vers? I tant que sí! És d'en Joan Dalla, una de les últimes peces teatrals d'en Guimerà. La vam anar veure plegats a Barcelona l'any 31, quan en feia set que el gran mestre havia mort. Un 18 de juliol. Quina ironia, oi? Aquella estrena va ser molt sonada perquè el sinistre Martínez Anido l'havia prohibit deu anys enrere. És clar, una obra patriòtica situada a les acaballes de la guerra de Successió era massa subversiva. I al pobre Guimerà ja li havien posat el dit a l'ull des que va pronunciar aquell famós discurs als Jocs Florals de 1920 davant del mariscal Joffre, l'heroi de la batalla del Marne que parlava català del Nord:

No acabem de veure com es desfan els pobles cansats de vida mentidera, mal cosits i mal apedaçats per la

força de les espases? Doncs vindrà un altre temps en què el Rosselló torni a ser de nosaltres o nosaltres del Rosselló.

Des del camp d'Agda, on sóc ara, s'albiren les planes rosselloneses i de vegades em sembla distingir el cim del Canigó. Però, francament, ara ja no somio que algun dia sigui nostre; només friso per tornar algun dia a Catalunya —a una Catalunya lliure—, igual que els meus compatriotes. Venint aquí encara he estat de sort, la veritat; en som tants que l'han batejat com "el Camp dels Catalans". Dormim en barraques i ja no tenim polls, ni sarna, ni patim tanta gana; fins i tot hem organitzat activitats de tota mena: partits de futbol, castells, esbarts dansaires... De tant en tant ve algun membre de la Fundació Ramon Llull, des de París, i ens duu menjar, roba, llibres... Però això tard o d'hora s'acabarà.

N'hi ha que diuen que volen fugir cap a Amèrica i no paren de moure fils per aconseguir-ho. Jo no, pare, jo no fugiré. Ara que s'ha declarat la guerra a Europa tornaré a lluitar: a Somme, a l'Alsàcia, on calgui. Com vauc fer vós. Hem d'esclafar els nazis, que aquests són ara els malfactors. I després, quan haguem matat la guerra, potser aquest cop els aliats ens voldran escoltar. I llavors podrem recuperar la nostra dignitat com a poble. I la nostra llibertat.

No sé, pare, si l'arribareu a llegir mai, aquesta carta. Ni aquesta ni les que us escriuré des d'allà on sigui. M'he allistat al Regiment de Marxa de Voluntaris Estrangers. Ignoro la sort que m'espera, però us juro per Déu que d'ara en endavant només la mort em farà baixar les armes. Com en Joan Dalla.

Maria del Carme Alerm